

Soutěžní zadání

Návrh stálé expozice
Muzea totality v prostorách
bývalé věznice v Uherském
Hradišti. Hlavním cílem
je vytvořit silný prostor
paměti, který skrze
lidské osudy vypráví
příběh nesvobody
a proměn demokracie.

Porota
Radek Kolařík
Pavla Doležalová
Helena Huber-Doudová
Petr Škobrtal
Viktor Žák
Jiří Mitáček
Ivo Popelka
Marek Junek
Pavel Portl

Odevzdání
|12|09|2025|

Historie věznice v Uherském Hradišti

Věznice v Uherském Hradišti byla postavena v letech 1892–1897 jako součást nového justičního paláce. V roce 1855, kdy došlo k reorganizaci politické správy a soudnictví, se soud v tehdejší krajské městě Uherském Hradišti stal vyšetřovacím soudem zločinů a přečinů pro město a několik okolních okresů.¹ Původní vězeňská budova ve Františkánské ulici ve středu města se tak stala kapacitně nedostatečnou. Začalo se tedy uvažovat o výstavbě nové budovy krajského soudu se žalářem na jiném místě za městskými hradbami. Budova, vystavěná ve stylu novorenesance, patřila k největším vězeňským zařízením na území českých zemí – její kapacita činila 240–300 vězňů. Areál sestával z hlavní budovy soudu, vězeňského křídla, kaple, nemocničního oddělení a zahrady, která poskytovala věznicí ekonomický přínos.

Původně byla věznice určena především pro odsouzené za běžnou kriminalitu, ale už v roce 1920 zde byli uvězněni první političtí vězni – účastníci tzv. prosincové stávk. Ti však byli souzeni podle demokratických principů první republiky, na rozdíl od vězňů z období nacistické okupace a komunistické totality.

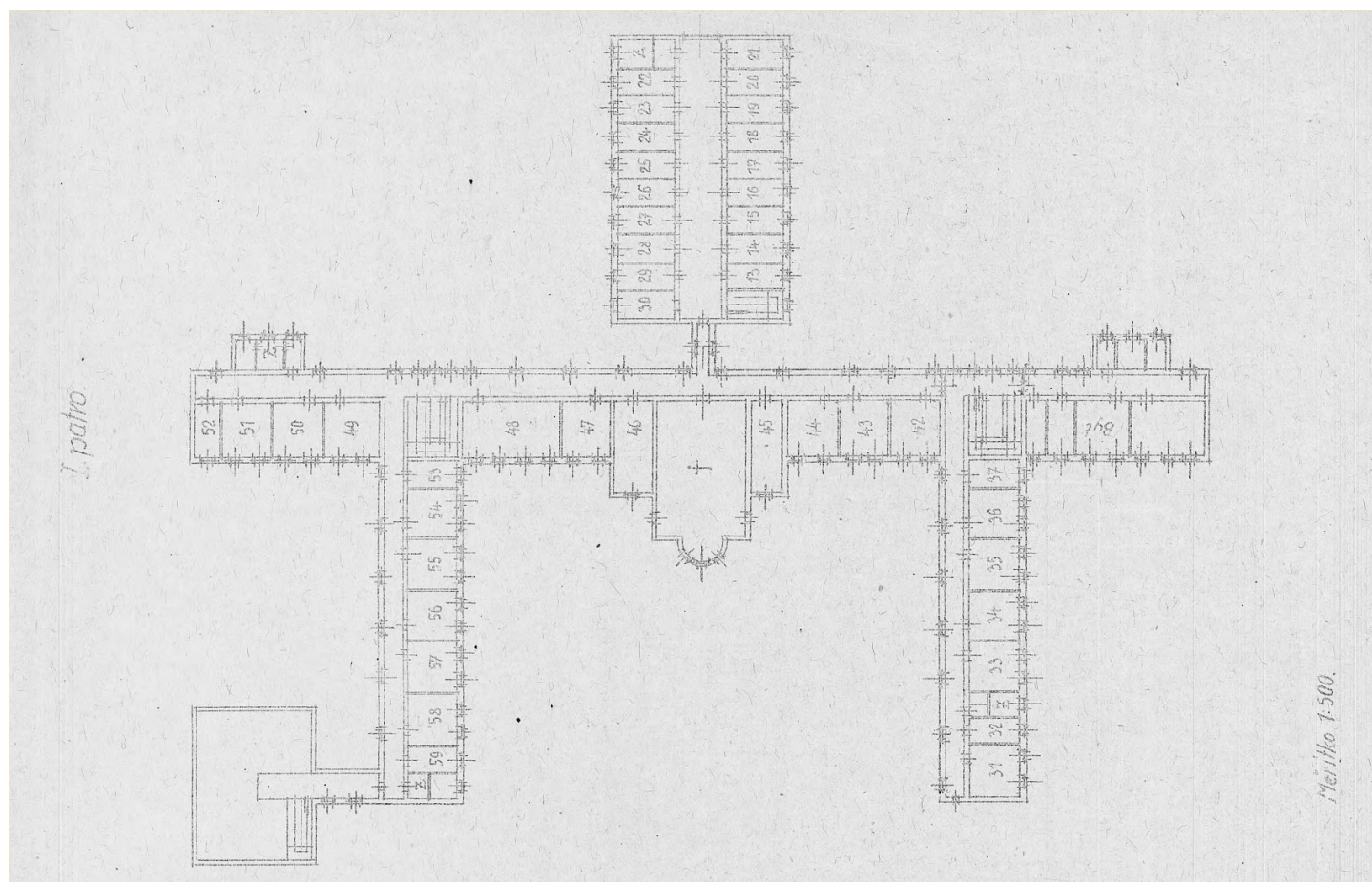
V dobách protektorátu zde sídlilo gestapo. Nacisté tady za 2. světové války zadržovali v zajišťovacích vazbách za protifašistickou činnost řádově několik tisíc odbojářů. Byla to také doba, kdy ve věznici poprvé docházelo ve velkém k surovému fyzickému týrání vězňů.

Těsně po válce zde byli vězněni nacisté a osoby obviněné ze spolupráce s nacisty. Několik desítek z nich bylo na nádvoří věznice nakonec také popraveno.

Nejtemnější období v dějinách věznice přišlo po únorovém převratu v roce 1948. Budova se stala sídlem krajského soudu, ale především místem brutálních výslechů Státní bezpečnosti. Zdejší vyšetřovatelé používali metody fyzického i psychického týrání, z nichž nejznámější je takzvaný indukční přístroj přezdívaný „elektrické boty“. Vězni byli mučeni elektrickými šoky, bití, drženi v extrémních podmínkách a ponižováni. Skrze Uherské Hradiště prošly stovky vězňů – odpůrců režimu, skutečných i domnělých, mnozí z nich se odtud dostali rovnou na popraviště nebo odešli s podlomeným zdravím.

V roce 1960 byl vězeňský provoz ukončen a objekt přešel pod správu různých institucí. Část budovy dál sloužila justici, jiná byla využívána policií a Střední umělecko-průmyslovou školou. Některé prostory se staly „trvale provizorním“ zázemím školní družiny. V průběhu let se objevovaly různé návrhy na nové využití věznice – například přeměna cel na studentský internát nebo vytvoření Domu služeb. Tyto plány však nebyly realizovány a většina objektu nadále chátrala. Po sametové revoluci byla věznice prohlášena za kulturní památku a začaly diskuse o jejím důstojném využití. V 90. letech se objevily první iniciativy volající po proměně věznice v památník obětí totalitních režimů. Tato myšlenka postupně získala podporu odborné i veřejné sféry a v roce 2016 bylo podepsáno memorandum o spolupráci mezi státními a samosprávnými institucemi, které určilo budoucnost objektu.

V roce 2022 byla Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových vyhlášena architektonická soutěž na rekonstrukci celého areálu a využití prostor pro účely umístění státních institucí a muzea totality. Vítěz soutěže bylo studio OVA, které v současné době vypracovává projektovou dokumentaci. Dopracovaná studie stavby je součástí soutěžních podkladů.

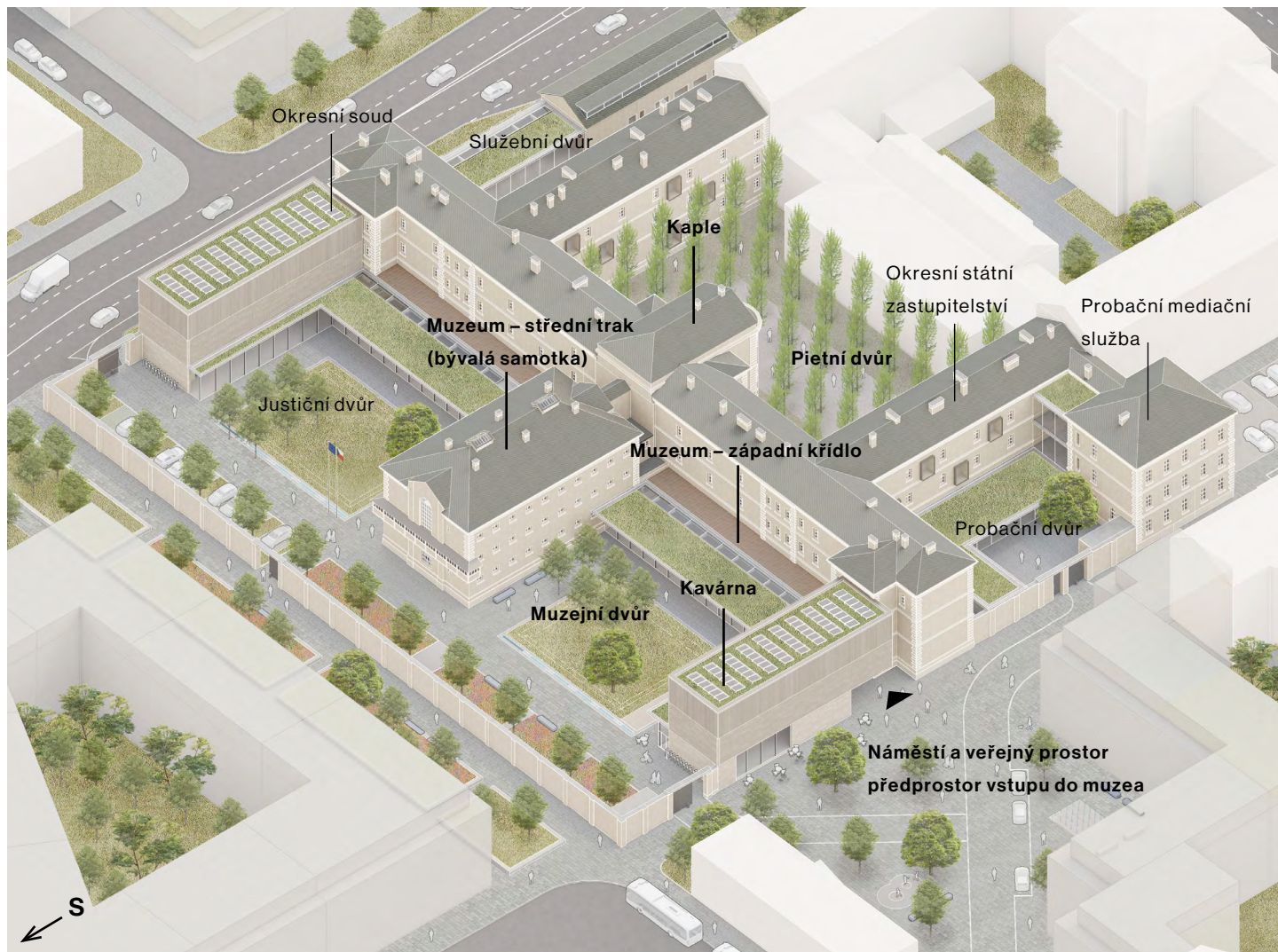
1925

Studie / Projekt rekonstrukce

Záměr soutěže rekonstrukce zahrnoval památkovou obnovu areálu, nové využití pro státní instituce (okresní soud, státní zastupitelství, probační a mediační službu) a vznik Muzea totality. Vítězný návrh ateliéru OVA respektuje historickou kompozici stavby, doplňuje ji o nové prvky a otevírá veřejnosti. Hlavní architektonickou podstatou areálu je palác za zdí. Areál je rozčleněn do několika dvorů s různou funkcí a různou mírou veřejného charakteru.

Muzejní dvůr lemuje při severní hraně trávníku vodní prvek, umělé koryto s pomalu tekoucí čirou vodou. Ze západní strany pak na kavárnu navazuje dřevěná pobytová paluba. Podél zdi je navržené lipové stromořadí s podsadbou trvalkových záhonů a prostorem pro venkovní expozici muzea. Rozvržení expozičních panelů je navržen architektky, v rámci projekčních prací na expozici v tomto prostoru bude požadavek na grafické pojetí obsahu těchto panelů.

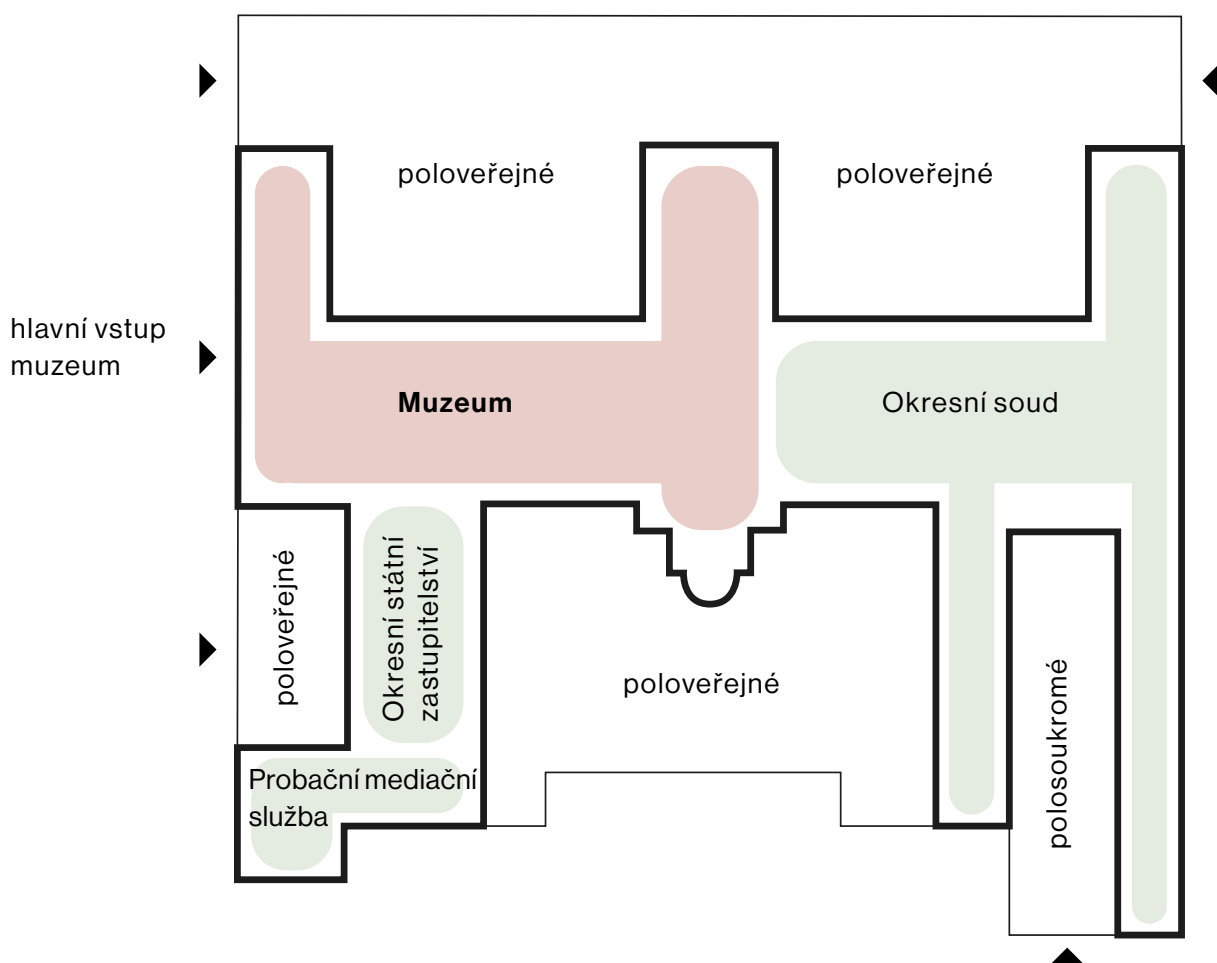
Expozici muzea dále slouží vnitřní pietní dvůr, k uctění památky všem obětem tohoto místa napříč režimy. Poskytuje návštěvníkům prostor, ve kterém mohou nechat doznít množství vjemů. Jedná se o prázdný dvůr se sloupovitými stromy v pravidelném rastru. V centrální šterkové ploše je místo původního popraviště. Dvůr má být je přístupný i pro širší veřejnost. Řešení pietního místa není součástí zadání.

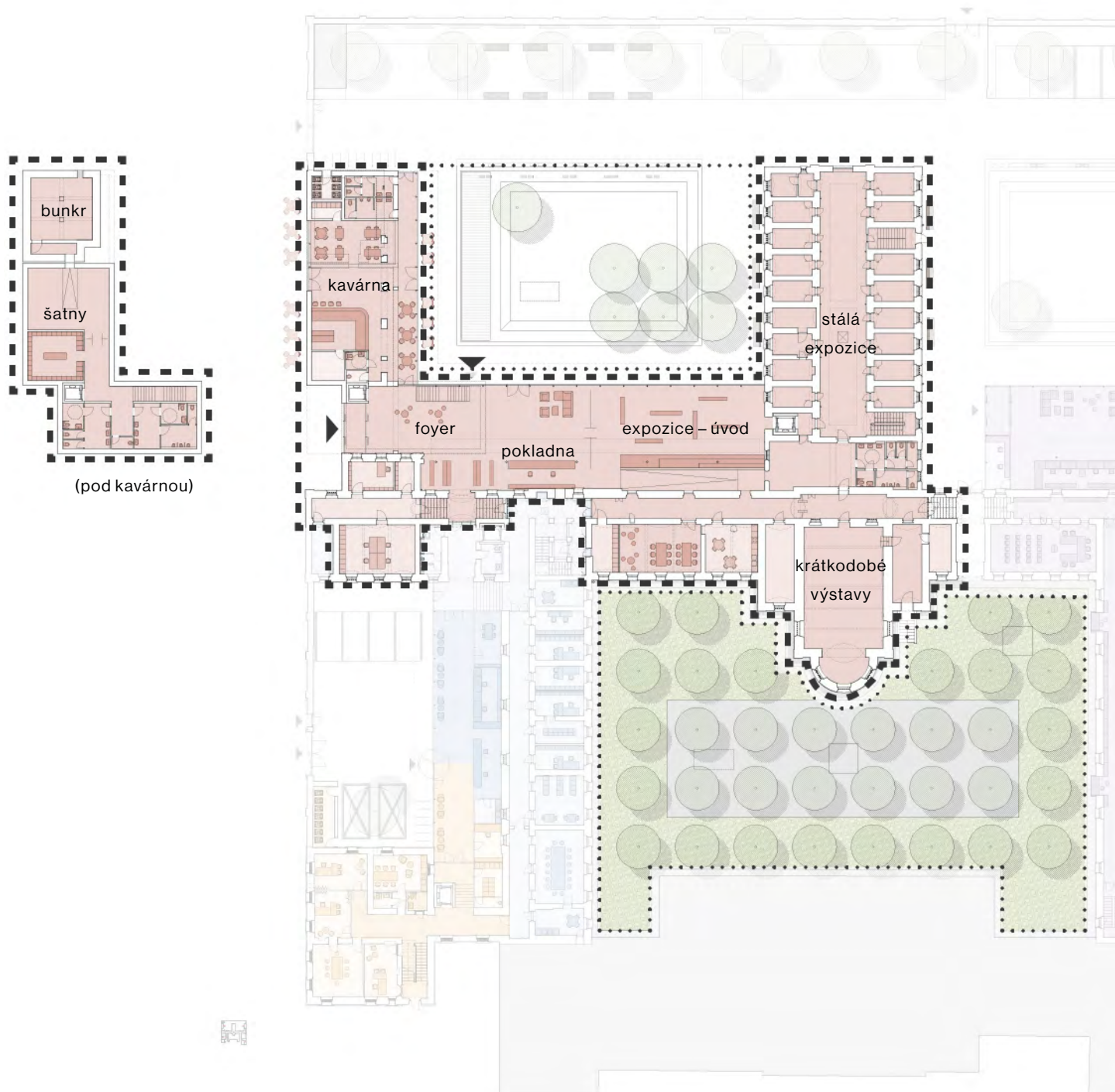
Prostor pro vnitřní expozici muzea byl navržen do středního traktu (bývalá samotka), protilehlého kapelního traktu a do části západního křídla v přízemí a v patrech. Na foyer muzea navazuje kavárna, která je rovněž přístupná zvenku a může být v provozu zcela nezávisle na otevírací době muzea.

Ve východním křídle je umístěn okresní soud, ve třetím podlaží jsou umístěny kancelářské pro-vozy soudu téměř po celém půdoryse budovy (vyjma trakt bývalých samotek, který je určen muzeu). Okresní státní zastupitelství s kanceláři a probační a mediační služba jsou umístěny v západním křídle v přízemí a v patře a jsou orientovány do stejného dvora.

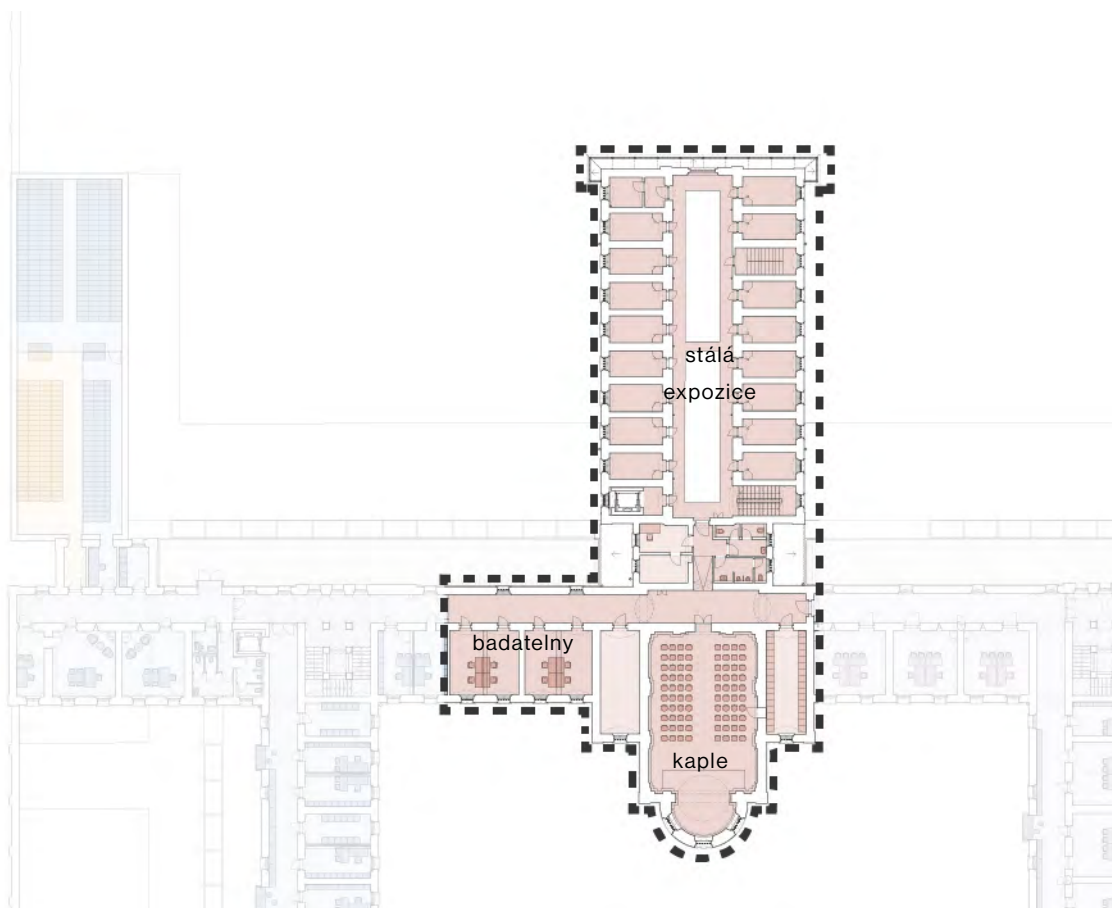
Projekt rekonstrukce doplňuje budovu a dostavby umístěné v duchu původní kompozice areálu. V parteru budovu lemuje prosklená dostavba, která rozšiřuje vstupní prostory všem provozům (muzea, soudu, státního zastupitelství a mediační a probační služby) a budovu symbolicky otevírá veřejnosti a veřejné kontrole.

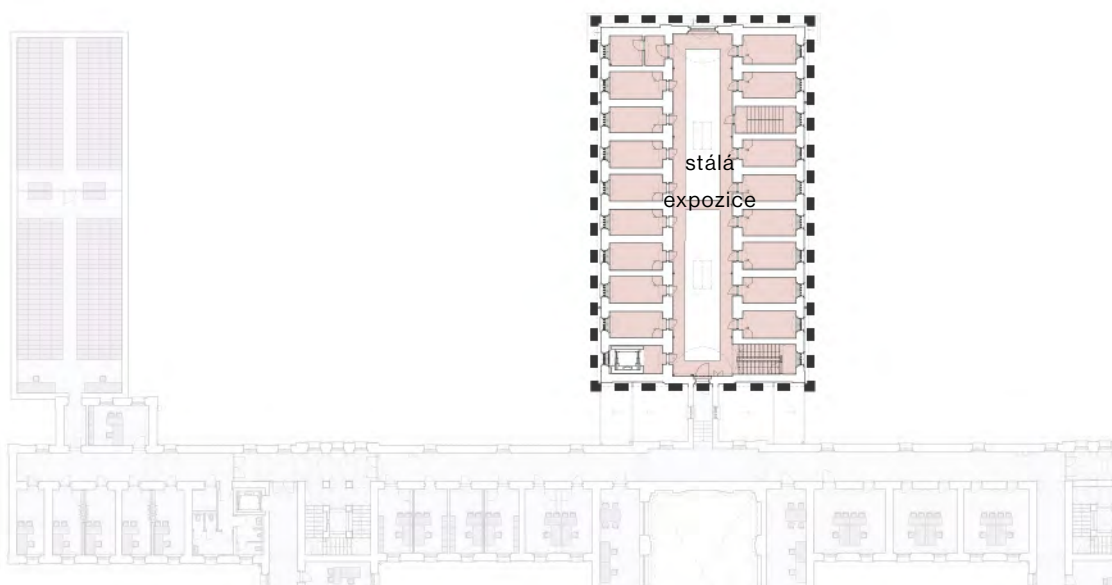
Schema 1.NP

1.PP / 1.NP

2.NP

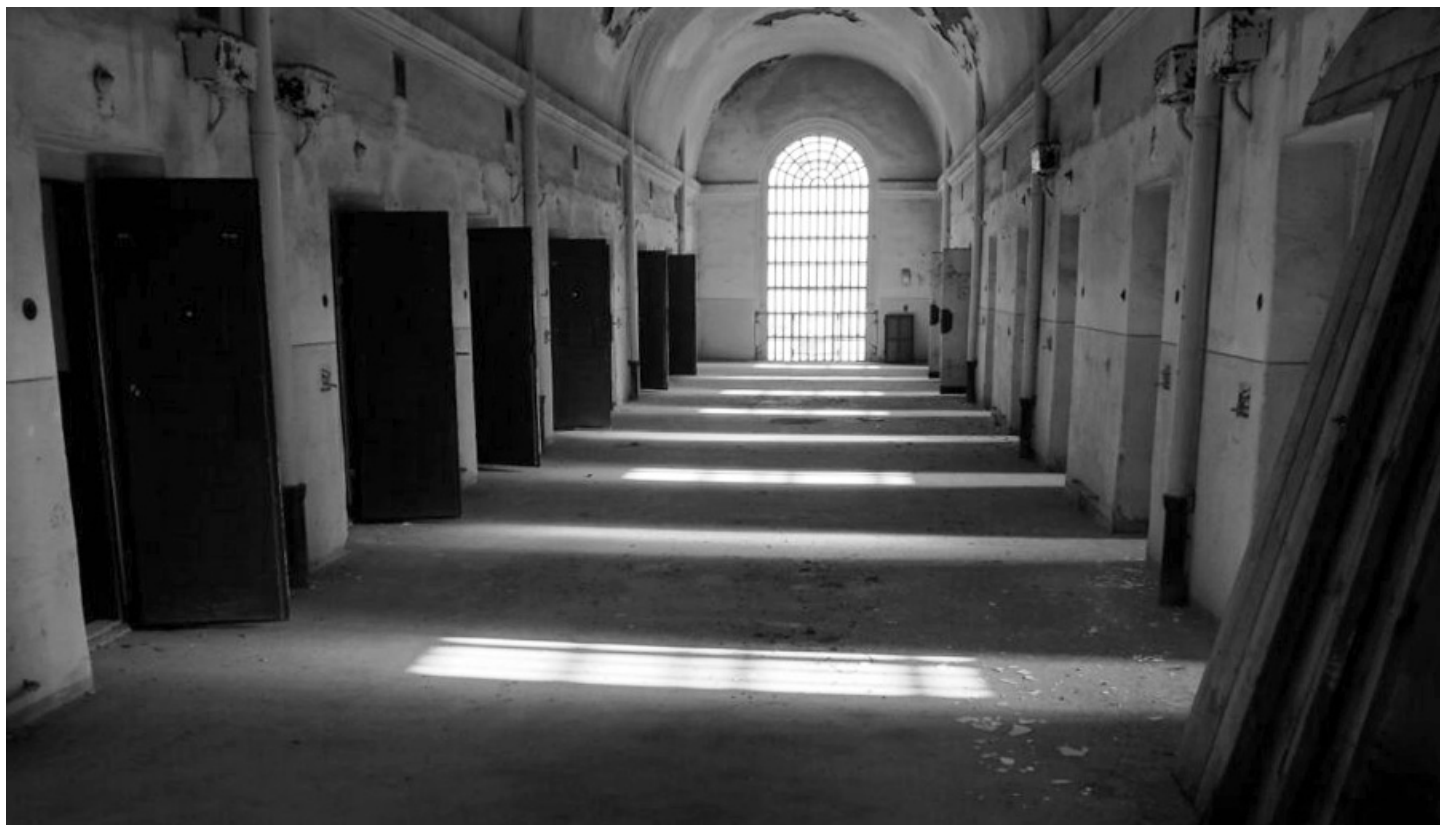
3.NP

Zadání

Památník–muzeum totality bude umístěn v bývalém vězeňském křídle a jeho dramaturgie se zaměří na klíčová období historie věznice. Hlavním exponátem je samotná budova, která byla svědkem utrpení politických vězňů jak za nacismu, tak za komunistické totality. Expozice se zaměří na dokumentaci obou totalitních režimů, perzekuci, osudy obětí i mechanismy útlaku. Klíčovým přístupem by měl být důraz na zprostředkování lidských osudů, které návštěvníkovi umožní porozumět historickému kontextu skrze osobní příběhy.

Předmětem soutěže je návrh stálé expozice v interiéru budovy. Pro její umístění je vyčleněn střední trakt bývalých sametek ve všech třech podlažích a část západního traktu v přízemí, o celkové rozloze přibližně 1700 m². Tematicky má expozice pokrývat období od vzniku věznice, přes druhou světovou válku a komunistickou perzekuci, až po reflexi minulosti a otázky spravedlnosti.

Zadáním soutěže je návrh výstavy, který propojí koncepční, technické a grafické řešení v ucelený a promyšlený celek. Cílem je navrhnout architektonické a výtvarné řešení expozice, které definuje nejen způsob prezentace a uspořádání exponátů, ale také způsob, jakým se návštěvník výstavou pohybuje a jak ji vnímá. Důraz je kladen na propojení vizuální estetiky, technického detailu a prostorové narace, které nabídne srozumitelné, působivé a citlivé zacházení s prostorem. Výsledkem by měla být jednotná kompozice, která návštěvníky zaujme, poutavě provede tématem a zanechá dojem, a zároveň nabídne technickou proveditelnost a funkčnost celku. Expozice by měla využívat nejmodernější muzejní a výstavní metody a současné technologie, a kombinovat širokou škálu způsobů předávání informací, včetně textů, videí, zvukových nahrávek, lightdesignu, předmětů a vytváření specifické atmosféry prostředí.

bývalý trakt sametek

Záměr expozice byl již zpracován v různých dokumentech, které jsou součástí soutěžních podkladů. Dokumenty byly zpracovány různými autory a přistupují k tématu expozice z odlišných perspektiv. Pro návrh expozice mohou sloužit jako vodítko, zejména s ohledem na poskytnutý obsah. Jejich tematické členění a prostorové rozvržení však není nutné závazně dodržovat.

„Libreto“ bylo zpracováno v roce 2021 a popisuje předběžný scénář a filozofii expozice spolu s podrobným přehledem témat a částí, které by měly být v rámci expozice zpracovány. Na tento dokument navazuje „Soupis a přehled trojrozměrných exponátů“, který detailně popisuje objekty určené pro expozici, se kterými by soutěžící měli pracovat. Dokument „Základní koncepce expozice v budově bývalé věznice“, vzniklý v letech 2022/2023, nastiňuje provozní koncept památníku i obsahový a dramaturgický rámec výstavy.

Součástí muzea bude i exteriérová část expozice před vstupem do budovy a pietní místo na vnitřním dvoře, které připomene osudy vězňů a nabídne prostor pro ztišení, kontemplaci i čas zastavení. Řešení venkovních částí expozice není součástí zadání. Prostor bývalé kaple v 2.NP a prostor pod ní nabídne zázemí pro doprovodný program – přednášky, koncerty, čtení, pietní akce, vzdělávací aktivity – a krátkodobé výstavy. Kromě toho muzeum nabídne také badatelný a kavárnu. Pojetí těchto prostor je řešeno v rámci rozpracované projektové dokumentace rekonstrukce budovy a není tedy předmětem soutěže.

Cílem je vytvořit živou kulturní instituci, která nebude pouze uchovávat historickou paměť, ale bude také podněcovat diskusi o demokracii, svobodě a lidských právech. Víze expozice spočívá v předání hlavního sdělení návštěvníkům: Budova věznice je živým svědkem temné minulosti a vypravěčem proměn svobody. Otevření Muzea totality je plánováno na konec roku 2029.

vizualizace rekonstrukce budovy, OVA

Porota / Závislá část

Jiří Mitáček
generální ředitel Moravského
zemského muzea

Ivo Popelka
ředitel Územního pracoviště Brno Úřadu pro
zastupování státu ve věcech majetkových

Marek Junek – náhradník
ředitel Historického muzea – Moravské
zemské muzeum

Pavel Portl – náhradník
kurátor Slováckého muzea

Porota / Nezávislá část

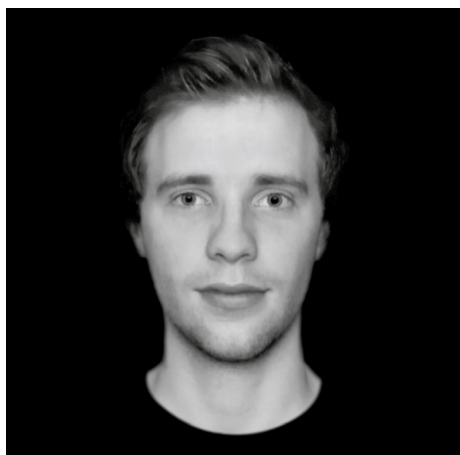
Helena Huber-Doudová
kurátorka Sbírky architektury Národní
galerie Praha

Pavla Doležalová
architektka, Chapman Taylor

Radek Kolařík
architekt, RKAŮ

Petr Škobrtal – náhradník
grafický designer

Viktor Žák – náhradník
architekt, OV architekti

